

RABBI Y. FRIEDMAN

12 New Hall Ave Salford

Manchester M7 4JU

ב"ה

ישראל פרידמן

רב קלויז טשארטקוב

מנשטער

ו' אייר תש"פ, כ"א למסב"י

מכתב התחזקות (ח)

בימים אלו שכל הישיבות וכל מוסדות החינוך סגורים, יש שחושבים לעצמם, האם אמנם שייך שזהו באמת רצון השי"ת, דהאיך יתכן שנכין את עצמינו לקבלת התורה על ידי שסוגרים כל מוסדות החינוך? אמנם כדי לציין לדברי חז"ל בקהלת רבה (פ"ג ס"טו) "אמר רבי יצחק ראויין היו ישראל בשעה שיצאו ממצרים שתנתן להם התורה מיד, אלא אמר הקב"ה עדיין לא בא זיוון של בניי, משעבוד טיט ולבנים יצאו ואין יכולין לקבל התורה מיד.

משל למה הדבר דומה למלך שעמד בנו מחליו, אמרו לו, ילך בנך לאיסכולי (בית הספר) שלו. אמר עדיין לא בא זיוו של בני ואתה אומר ילך בנך לאיסכולי שלו? אלא יתעדן בני שנים ושלשה ירחים במאכל ובמשתה ויכריא ואחר כך ילך לאיסכולי שלו. כך אמר הקב"ה עדיין לא בא זיוון של בני, משעבוד טיט ולבנים יצאו ואני נותן להם את התורה? אלא יתעדנו בניי שנים ושלשה חדשים במן ובאר ושלו ואחר כך אני נותן להם את התורה, אימתי בחודש השלישי".

הרי שהקב"ה דחה זמן קבלת התורה הגם "כי הוא זה יום המקווה לבורא, לתורה, לעולם, לעליונים, ולתחתונים, ומיום הבריאה הם יושבים ומצפים מתי יבואו בני ישראל מדבר סיני", (לשון האור החיים הק' שמות יט, ב) כדי שמקודם יהיו כל בני ישראל בריאים וחזקים.

וזה היא עבודתינו כעת, לשמור על בריאותינו, וכך היא לשון הרמב"ם (הלכות דעות פר' ג) "המנהיג עצמו על פי הרפואה, ישים על לבו שיהא גופו שלם וחזק כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה' שאי אפשר שיבין ויסתכל בחכמות והוא רעב וחולה או אחד מאיבריו כואב, נמצא המהלך בדרך זו כל ימיו עובד את ה' תמיד, מפני שמחשבתו בכל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לעבוד את ה', ואפילו בשעה שהוא ישן אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינוח גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה, נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא, ועל ענין זה צוו חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים והוא שאמר שלמה בחכמתו בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך":

מסופר מאחד מגדולי ישראל, ששמע על יהודי אחד שנאסר עליו לצום ביום הכיפורים מחמת שהיה חולה מסוכן, ויהודי זה התעקש וכן צם. התבטא אחר כך אותו גדול: יהודי הזה היה פטור מתפלה ומכל שאר מצות היום. מצוה אחת ויחידה היתה לו ביום הכיפורים, לאכול ולקיים ציווי התורה "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", והוא הלך וזלזל וקלקל אותה מצוה יחידה שהיתה לו!

וכעת שאנו כלואים בבית, אנו אנוסים מלקיים הרבה המצוות כתיקונם, בכל יום בבוקר אנו אומרים מיד אחר ברכת התורה, "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן: כבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והשכמת בית המדרש שחרית וערבית, והכנסת אורחים, ובקור חולים, והכנסת כלה, ולוית המת, ועיון תפלה, והבאת שלום בין אדם לחבירו, ותלמוד תורה כנגד כולם".

וכאשר אנו מתבוננים, רוב ממצוות אלו א"א לנו לקיימם כעת כתיקונם. א"א לנו לבקר ההורים, א"א לנו לבקר אצל אחרים, א"א לנו להיכנס לבית המדרש, א"א לנו להכניס אורחים ולבקר חולים, א"א לנו ללכת לחתונה או ללוויה רח"ל, וא"א לפגוש בני אדם ולתווך ביניהם, וא"א לנו ללמוד תורה בחבורה.

ולעת כזאת מוטל עלינו להתחזק את עצמינו ולהדר באותם מצוות שכן נשאר לנו, לקיים מצות "ואהבת לרעך כמוך" ביתר שאת במשפחתו ואנשי ביתו, כדרך שדרשו חז"ל (שבת לד:): עה"פ "וידעת כי שלום אהלך", שצריך לדבר בביתו בניחותא, ועוד הזהירו (גיטין ז.) "לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו".

וכך כתב הגאון מווילנא זצ"ל באגרתו הידועה "ואשה את רעותה תשמח בדברים טובים, כי זה מצוה גדולה לכל אדם ושואלים לאדם בשעת הדין וכו' המלכת את חברך בנחת רוח, הרי צריך שימליכהו בנחת ובזה רוב התורה לשמח לאדם ואף אם תעשה אחת מכס שלא כהוגן תמחלו זו לזו, ותחיו למען ה' בשלום". ועוד מובא בשמו (ליקוטי עץ חיים הנדפס סוף נפש החיים עמ' תלד) "הגאון מווילנא אמר שעיקר העמל של אדם צריך להיות על עבירות שבין אדם לחבירו בכל הדקדוקים".

והדברים נוגעים לנו עכשיו בימי ספירת העומר, ומטעם זה כתב החיד"א בספרו לב טוב (סוף פר' ל) "בימי העומר צריך להיזהר ביותר בעבודת ה' בתורה ובמצוות ובפרט בענין שנאת חנם צריך לדקדק ביותר כי ידענו מה היה לתלמידי רבי עקיבא בין פסח לעצרת". ורמזו הספרים (כן איתא בבני יששכר) שמ"ט ימי העומר הם בגימטריא "לב טוב", שעליה אמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו (אבות ב י) איזהו מדה ישרה שידבק בה האדם והשיב רבי אלעזר "לב טוב", ואמר רבן יוחנן בן זכאי "רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם", כך שבימים אלו צריכים לעבוד על מידה זו שיהא לנו לב טוב, והשנה יש לנו הזדמנות יותר לדקדק בהנהגתינו שנזכה למדריגת לב טוב.

ועל ידי הזהירות במצוות בין אדם לחבירו האדם יכול לעלות למדריגות הכי גבוהות, וכדאיתא בגמרא תענית (כב.): רבי ברוקא חוזאה היה רגיל בשוק במקום הנקרא בי לפט, ואליהו הנביא היה רגיל לבוא אצלו. שאל רבי ברוקא לאליהו הנביא, האם יש כאן בשוק אדם שהוא בן עולם הבא? אמר ליה לא. בעוד הם עומדים שם, באו שני אחים, אמר לו אליהו הנביא, שני אחים הללו הם בני עולם הבא. הלך רבי ברוקא אצלם ושאל אותם מה מעשיהם. ענו לו "אינשי בדוחי אנן", אנחנו אנשים בדחנים, שמשמחים אותם שהם עצובים, ועוד כשאנו רואים שני אנשים שיש להם ריב, אנו טורחים להשכין שלום ביניהם על ידי מילי דבדיחותא.

ועוד מעשה מופלא מגודל פעולת מצוות בין אדם לחבירו, סיפרו לנו חז"ל במדרש עשרת הדברות (הובא בסדר הדורות ובארחות יושר להגר"ח קניבסקי שליט"א ערך כיבוד אב ואם) וז"ל: "ר' יהושע בן אלם הגידו לו בחלום 'שמח בלבבך שאתה וננס הקצב מושבו ומושבך בגן עדן וחלקו וחלקך שוים כאחד'. כשניעור ר' יהושע חשב בלבו ואמר 'אוי לי שמיום שנולדתי הייתי תמיד ביראת קוני ולא עמלתי אלא בתורה ולא הלכתי ד' אמות בלי ציצית ותפילין והיו שמונים תלמידים ועכשיו שקולין מעשי ותורתני עם קצב'. שלח לתלמידיו תדעו שלא אכנס לבית המדרש עד שאראה מי הוא זה האיש ומה מעשיו שהוא חברי בגן עדן. הלך ר' יהושע אצל ננס הקצב א"ל 'מה מעשיך ומה מלאכתך?' א"ל, אדוני, קצב אני ויש לי אב ואם זקנים ואינם יכולים לעמוד על רגליהם, ובכל יום ויום אני מלבישם ומאכילם ומרחיצם בידי. מיד עמד ר' יהושע ונשקו על ראשו ואמר לו 'בני אשריך ואשרי גורלך מה טוב ומה נעים ואשרי חלקי שזכיתי להיות חברך בגן עדן'."

אמנם, הרבה אנשים מתקשים להתרגל לסדר החיים החדש, אולם כבר הורנו חז"ל (ברכות ה:) "אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון את לבו לאביו לשמים", ויכול להיות שמעשה קטנה אחת שנעשתה בכוונה ראויה ומחשבה נכונה יכולה לעשות חשובה כמו הרבה מעשים גדולים אחרים.

ויש לציין לדברי הגאון בעל שו"ת מהרש"ג זצ"ל בספרו זהב שבא, וז"ל: "הנה יש בני אדם שיש להם איזה הנהגה טובה כגון להתענות ביום ב' וה' או ללמוד ח"י פרקים משניות בכל יום, ומעולם לא שינה תפקידו לבטל מנהגו. והנה לפעמים צריך לעשות איזה דבר מצוה גדולה כגון הכנסת אורחים או ביקור חולים וכדומה, ואם ירצה לעסוק אז יתבטל מהנהגה ההיא, אזי יאמר אל לבו איך אשנה את מנהגי הטובים, ולי כך וכך שנים ומעולם לא בטלתי הנהגה זו וכמ"ש הרמב"ם בפרק חלק בענין הנביא.

הנה בודאי האיש הזה הולך ואינו עושה המצות כלל בשביל כבוד קונו רק בשביל עצמו להתפאר בלבבו בהנהגה, שאם היה עושה בשביל לעשות נחת רוח לפניו ית' הלא הוא צריך להשכיל שכל פעולותיו יהיו באופן שיהא נחת רוח לפניו ית', כדמצינו במילי דעלמא, מתחלה נהגו הסוחרים ליסע רק ללייפציג ואחר

כך כשהחל יריד בוויצען הניחו הנהגתם ונסעו לוויצען, ואחר כך כשראו שהסחורה בלייפציג טובה יותר חזרו ליסע ללייפציג.

כמו כן בעבודת הקודש וכמו ששמעתי מהרה"ק החוזה מלובלין עה"פ (ראה יב, ד) 'לא תעשון כן לה' אלוקיכם' שלא תאמרו שתעשה דוקא כן כמנהג הזה. וכן שמעתי שפעם רשם הגאון הק' בעל עטרת צבי את סדר יומו לפני החוזה מלובלין לראות אם יישר את הנהגותיו לפני רבו או לאו, וכתב שבשעה זו ילמוד ענין זה ובשעה שניה ילמוד ענין אחר וכו'. ויישרו הדברים בעיני החוזה זצ"ל רק שכתב על כל הנהגה והנהגה בזה הלשון 'ולפעמים ההיפך' (ע"כ מספר זהב שבא הנ"ל).

וכן כתב הבני יששכר בספרו אגרא דכלה (פר' ראה), וז"ל: "שמעתי מקובל מצדיקי הדור דיש אנשים אשר חוק קבוע להם כמה ילמדו וכמה יאמרו תהלים וכו'. והנה המשכיל אל דבר אין לך יום דומה לחברו, ועת לפזר ועת לכנס'. לפעמים המעשה כזאת ביום זה הוא מצוה ולמחר אותו הדבר בעצמו הוא עבירה ואי אפשר לפרש הדבר כי המשכיל יבין מעצמו. ועל זה באה האזהרה (ראה יב, ד) 'לא תעשון כן לה' אלוקיכם' ר"ל כדמיון הזה ממש אותו הנהגה, כי באפשר היום המנהג הזה טוב ולמחרתו הוא בהיפך והבין! ", עכ"ל.

וכן אמר אדמו"ר הזקן מסאדיגורא זצ"ל (ראה אמת ליעקב פר' אחרי תרכ"ד) עה"פ "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" שלא כל הזמנים והעתים שוים, "כי יש עתים לטובה ועתים לרעה כמו שמנה שלמה המלך ע"ה בספר קהלת (ג, ב-ח) כ"ח עתים, י"ד לטובה וי"ד להיפך. וכשהנהגה ח"ו בבחינת עתים לרעה אין האדם יכול לעבוד לה' באותו דרך של עתים לטובה, אבל העיקר בכל זה היא האמונה, כי האדם צריך להאמין באמונה שלימה שהכל הוא מאתו יתברך, בין כשהקב"ה מנהיג עולמו בי"ד עתים לטובה ובין כשמנהיג עולמו בי"ד לרעה בבחינת דין ח"ו".

הרי שכל זמן יש עבודה המיוחדת לאותו זמן, ואין לאדם להתעקש שהוא רוצה לעבוד את השי"ת דוקא בדרך שהוא עושה תמיד, אלא שצריך להאמין בה' ולבחון "מה חובתו בעולמו" "ומה ה' אלקיך שואל מעמך" במצבו שהוא עכשיו נמצא בה. השנה יש לנו הכנה אחרת לקבלת התורה משנים אחרים. ויהי רצון שתחזור "זיוון של בני ישראל" ונזכה לעשות רצונך בלב טוב ובלב שלם.

ידידכם ישראל פרידמן